UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Wordt Hamburg een nieuw keerpunt in de Europese geschiedenis?

Marácz, L.

Publication date
2017
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2017). Wordt Hamburg een nieuw keerpunt in de Europese geschiedenis? *Armex*, *101*(4), 8-9. http://www.onsleger.nl/images/magazines/2017/Armex_aug_2017_04.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

Het conflict in Nagorno-Karabach
Nederlands bedrijf steunt Frontex
De G20-top in Hamburg: een keerpunt?

101e jaargang augustus 2017 | nummer 4

Column

Wordt Hamburg een nieuw keerpunt in de Europese geschiedenis?

Prof. Dr. László Marácz

Begin juli was er de G20-top in het Duitse Hamburg. Aan de top namen de leiders van de belangrijkste twintig industrielanden deel. De top werd voorgezeten door de Duitse bondskanselier, Angela Merkel. Deze G20-top was uitgesproken belangrijk, omdat het de eerste keer was dat Donald Trump als hoogste politieke vertegenwoordiger van de Verenigde Staten deelnam aan een breed politiek wereldforum en tevens voor de eerste keer de Russische president Vladimir Poetin zou ontmoeten. Hamburg lijkt niet alleen in de presidentiële loopbaan van Trump een belangrijk keerpunt te worden, maar ook voor Europa. De Koude Oorlog met Rusland die onder Trump's voorganger Barack Obama heerste, is in Hamburg ten einde gekomen. In Hamburg bleek dat Amerikaanse president Trump en de Russische president Poetin het goed kunnen vinden met elkaar.

Afbakening van de Westerse grenzen in het Oosten

Trump lijkt verschillende tradities uit de Amerikaanse buitenlandse politiek te combineren die hem een eigen profiel geven. De eerste is de afbakening van het Westen in het Oosten. Zijn optreden in Warschau voor een menigte enthousiaste Polen deed sterk denken aan de toespraak van John F. Kennedy in 1963 in Berlijn. Kennedy gaf nog tijdens de Koude Oorlog met zijn legendarische uitspraak "Ich bin ein Berliner" aan dat het Westen West-Berlijn nooit aan zijn lot zou overlaten. Het scheelde niet veel of Trump had in Warschau de Poolse variant van deze uitspraak geroepen. Het feit dat Trump zich solidair verklaarde met de Polen en hun geschiedenis, die hij omschreef als een eeuwige strijd voor vrijheid, moet bij de nieuwe lidstaten uit het voormalige Oostblok als muziek in de oren geklonken hebben. In Midden-Europa, waaronder de Baltische landen, Polen, Slowakije en Hongarije, heeft men graag een Amerikaanse president die voor de NAVO een belangrijke rol ziet in het bewaken van de westerse normen en waarden in de regio. Trump kreeg uitgebreid *credit* in de Midden-Europese pers en markeerde de positie van het Westen richting Rusland. Wie aan Polen komt, komt aan de VS, was Trump's boodschap, die uiteraard bedoeld was voor de Russische president. Poetin wordt door het Westen van agressie in de richting van de Midden-Europese landen en Oekraïne beschuldigd. De tweede traditie die Trump naar voren bracht - en dat was na het bezoek en zijn toespraak in Warschau enigszins verrassend - was 'détente'. Wie dacht dat zijn Poolse solidariteitsverklaring de relatie met Poetin op scherp had gezet, had het mis, zoals bleek daags na Warschau op de G20-top in Hamburg.

Groepsfoto van de G20-top in Hamburg. Foto: Wikimedia

Trump en Poetin konden het goed met elkaar vinden

Détente met Rusland

De ontspannen sfeer die de ontmoeting tussen Trump en Poetin, die geflankeerd werden door hun ministers van Buitenlandse Zaken, respectievelijk Rex Tillerson en Sergej Lavrov, kenmerkte, deed sterk denken aan détente uit de jaren zeventig toen Leonid Breznjev en Jimmy Carter elkaar innig omhelsden op het vliegveld in Wenen. Détente leidde een lange periode van ontspanning in die uiteindelijk in de jaren zeventig de Helsinki Akkoorden mogelijk maakte, die van grote betekenis waren voor het verloop van de Europese geschiedenis en een belangrijke rol speelden in de val van het communisme. Trump en Poetin spraken veel langer met elkaar dan gepland. Aan de orde kwam ook de Amerikaanse beschuldiging, vooral geuit van de kant van de Democraten en media gelieerd aan de Democratische Partij zoals CNN, dat Trump en de Republikeinen mede door de illegale activiteiten van Russische hackers, die dan weer onder commando van het Kremlin zou hebben gestaan, de verkiezingen zouden hebben beïnvloed. Hoewel er voor deze claim al een half jaar geen dwingend bewijs is, werd Trumps eerste periode van zijn presidentschap overschaduwd door deze beschuldiging. Met de ontkenning van president Poetin in Hamburg ook maar iets met de hack-beschuldiging te maken te hebben, heeft Trump zich ontworsteld aan deze verstikkende situatie en is hij in het tegenoffensief gegaan. Trump heeft handig de Amerikaanse buitenlandse politiek van een Koude Oorlog omgebogen naar détente. In het één-op-één gesprek in Hamburg kwamen moeilijke dossiers al op tafel zoals het islamitisch terrorisme, de status van Syrië en schurkenstaat

Vladimir Poetin en Donald Trump tijdens de G20-top in Hamburg. Foto Wikimedia, kremlin.ru

Noord-Korea. Beide wereldleiders spraken af dat er op deze dossiers samengewerkt gaat worden.

West-Europa

Ook voor West-Europa lijkt het bezoek van president Trump aan Warschau en Hamburg een keerpunt in te luiden. In Warschau friste Trump nog een andere Amerikaanse traditie jegens Europa op, namelijk die van de oud-minister van Defensie Donald Rumsfeld onder president Bush jr. Rumsfeld werd in 2003 aan de vooravond van de Amerikaans-Britse militaire invasie van Irak geconfronteerd met een Europese tweedeling, toen bleek dat West-Europa in tegenstelling tot de nieuwe lidstaten in Midden- en Oost-Europa die de VS wel steunden, bij deze omstreden invasie zelfs de politieke steun aan de VS onthield. Rumsfeld concludeerde dat West-Europa het 'Oude Europa' was dat moe en uitgeblust is en Midden- en Oost-Europa het 'Nieuwe Europa' dat de toekomst van Europa moet garanderen. Trumps toespraak in Warschau was een verwijzing naar deze politiek van Rumsfeld. Volgens Trump heeft Europa onder leiding van West-Europa niet genoeg gedaan om de Westerse civilisatie te waarborgen en de poorten geopend voor migranten die niet veel op hebben met de Europese samenleving en een gevaar vormen voor de nationale en openbare veiligheid in de Europese landen. Trump weet dat de Midden-Europese leiders verenigd in de Visegrád-samenwerking onder leiding van de Hongaarse premier Viktor Orbán er net zo over denken, in tegenstelling tot het West-Europese kamp onder leiding van Angela Merkel dat door wil gaan met het toelaten van illegale migranten en niet bereid is om de buitengrenzen van Europa te beschermen. Daar komt nog bij dat de innige contacten tussen Poetin en Trump in Hamburg de West-Europese leiders waaronder Angela Merkel, die in navolging van oud-president Obama Rusland geboycot hebben, plotseling met het ontdooien van de nieuwe Koude Oorlog geconfronteerd werden. Dat moet toch ook voor gastvrouw van de G20-top Angela Merkel die inmiddels geldt als een geharde politica een vreemde gewaarwording zijn geweest. Deze politieke aardschokken van tektonische omvang verdrongen de weigering van Trump om mee te doen aan het klimaatverdrag van Parijs, waarmee hij wil vasthouden aan zijn verkiezingsbeloften en verwees hij de zware rellen van extreem-linkse betogers in Hamburg die de stad tot een slagveld maakten naar de marges van de G20-top. Echter, de symbolische marginalisering van Parijs en Hamburg moet ook voor degenen, die geloven in een onvoorwaardelijke herrijzenis van de Frans-Duitse as als de redding van de Europese Unie een harde klap zijn geweest.

President Kennedy in Berlijn tijdens de 'Ich bin ein Berliner speech' op 26 juni 1963. Foto: The John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston

Leiders van de Visegrád-landen tijdens de europese top in Praag in 2016. Foto: Wikimedia, Klara ovc